

คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อทป.)
กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท

นายเดชา ชมเดช

ศูนย์วิทยพัทยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-115-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CENTRAL COMMITTEE OF THE VOLUNTARY DEVELOPMENT AND
SELF DEFENSE VILLAGE (VDSV) AND PARTICIPATION IN RURAL DEVELOPMENT

MR. Decha Chomdej

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-115-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)
กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

โดย นายเดชา ชมเดช

ภาควิชา การปกครอง

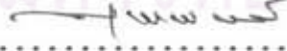
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ วงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์จรูญ สุภาพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ม่องแพ้ว)

เดชา ชมเดช : คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพพ.)
กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท (THE CENTRAL COMMITTEE OF THE
VOLUNTARY DEVELOPMENT AND SELF DEFENSE VILLAGE (VDSV) AND
PARTICIPATION IN RURAL DEVELOPMENT)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์, 142 หน้า.
ISBN 974-633-115-9

การวิจัยนี้จุดประสงค์ที่จะศึกษาว่าคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพพ.) กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทนั้น มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อระดับการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยอาศัยประชากรศึกษา คือ คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง(อพพ.) จำนวน 32 หมู่บ้าน แยกเป็น บ้าน 8 คน ผู้ใหญ่บ้าน 49 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 112 คน แพทย์ประจำตำบล 6 คน กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ 34 คน กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ 176 คน ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า

(1) เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาการอยู่อาศัยในหมู่บ้าน อาชีพ รายได้ของครอบครัว สถานภาพในครอบครัว สถานภาพทางตำแหน่งทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกันไม่ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทแตกต่างกัน

(2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทแตกต่างกัน

(3) คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง(อพพ.) ที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎรมีส่วนร่วมและสนใจในการพัฒนาชนบทสูงกว่าคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพพ.) ที่เป็นโดยตำแหน่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิตร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

DECHA CHOMDEJ : THE CENTRAL COMMITTEE OF THE VOLUNTARY DEVELOPMENT AND SELF DEFENSE VILLAGE (VDSV) AND PARTICIPATION IN RURAL DEVELOPMENT.

THESIS ADVISOR : ASSO WITHAYA SUCHARITHANARUGSC, Ph.d 142 PP.
ISBN 974-633-115-9

This study has been confined to the identification of the factors attributing to the level of the participation among the numbers of VDSV.

Population of the study in 32 villages comprises 8 village chiefs, 49 hamlet chiefs, 112 deputy-hamlet chiefs, 6 village health officials, 34 elected village councillors, and 176 elected hamlet councillors within Maung District of Phetchabun Province.

The findings show that differences in sex, education, residence period, occupation, income, family status, position, political attitude do not generate any difference in the level of community development participation.

However the level of participation varies due to expectations pertaining to interest and benefits and technical inputs in certain kind of participation.

Also, those elected members are invariably more interested and more committed in rural development than those ex officio members.

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเมตตาคำแนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือการวิจัยด้วยดีโดยตลอดและขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ รองศาสตราจารย์ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ คือ คุณถาวร ทัศนใจ ที่ได้ช่วยชี้แนะ แนะนำให้ผู้วิจัย ศึกษาค้นคว้า เชื้อบุญมี ผู้ได้บังคับบัญชาของผู้วิจัยที่เสียสละเวลาอันมีค่าพิมพ์ร่างวิทยานิพนธ์ให้ผู้วิจัยหลายครั้ง

ผู้วิจัยขออ้อมกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสำเภา คุณแม่เฉลิมศรี ที่ให้ชีวิตผู้วิจัยมาถึงจุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาตั้งแต่เล็กจนโตและกำลังใจอันสำคัญยิ่งจะขาดเสียมิได้คือ ครอบครัวของผู้วิจัยประกอบด้วย พรรณี (ภรรยา) และ ลูก ๆ ทั้ง 2 คือ ต.ช.พิชชา (ลูกบีม) และ ต.ญ.ชานิสสา (ลูกบ๊อค)

เดชา ชมเดช

เมษายน 2539

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ	ฉ
	สารบัญตาราง	ณ
	สารบัญแผนภูมิ	ญ
	บทที่	
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
	สมมุติฐานในการศึกษา	7
	วิธีการศึกษา	8
	ขอบเขตการศึกษา	8
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	9
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	10
	นิยามปฏิบัติการ	10
	นิยามคำศัพท์เฉพาะ	13
	การวิเคราะห์ข้อมูล	14
	แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท	15
	รูปแบบและประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท	21
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเองในการพัฒนาชนบท	29
2	หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองกับการพัฒนาชนบท	38
	ความเป็นมาของโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	38
	การจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	42

	หน้า
โครงสร้างการจัดองค์การบริหารของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ..	47
คณะกรรมการบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	48
คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	49
หน้าที่ของคณะกรรมการกลาง	53
หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ	56
รายได้ของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	58
การควบคุมหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	58
ปัจจัยที่ทำให้เกิดพัฒนาหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	65
ลักษณะของหมู่บ้าน	65
3 ผลการศึกษาวิจัย	71
4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	111
ข้อเสนอแนะ	118
รายการอ้างอิง	123
ภาคผนวก	128
ตัวอย่างแบบสอบถาม	129
ประวัติผู้วิจัย	142

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา	73
3.2 แสดงทัศนคติของคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง	76
3.3 แสดงความกตริเริ่มในการพัฒนาหมู่บ้าน	77
3.4 แสดงความต้องการช่วยเหลือในการพัฒนาหมู่บ้าน	78
3.5 แสดงองค์กรเอกชนจะพัฒนาหมู่บ้านได้ดีกว่าข้าราชการหรือไม่	79
3.6 แสดงประสิทธิภาพในการพัฒนาหมู่บ้านดีเท่าหมู่บ้านอื่นหรือไม่	80
3.7 แสดงประสิทธิภาพในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นเช่นไร	81
3.8 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน	82
3.9 แสดงประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยแล้ว	83
3.10 แสดงประเทศไทยเป็นกึ่งประชาธิปไตย	84
3.11 แสดงประเทศไทยยังไม่เป็นประชาธิปไตย	85
3.12 แสดงประเทศไทยเป็นระบบการเมืองที่ดี	86
3.13 แสดงระบบการเมืองแบบเผด็จการ	87
3.14 แสดงการรับฟังความคิดเห็นของราษฎร	88
3.15 แสดงระบอบประชาธิปไตยจะดีขึ้น	89
3.16 แสดงประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	90
3.17 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	91
3.18 แสดงทัศนคติในการพัฒนาชนบท	92
3.19 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	93
3.20 แสดงการมีส่วนร่วมอย่างไรของคณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและ ป้องกันตนเอง	95
3.21 แสดงทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	96
3.22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	98

ตารางที่	หน้า
3.23 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ..	99
3.24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ..	100
3.25 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการอยู่อาศัยใน หมู่บ้านกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	101
3.26 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท..	102
3.27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท..	103
3.28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพในครอบครัวกับ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	104
3.29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางตำแหน่งกับ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	105
3.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองกับ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	106
3.31 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	107
3.32 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการมีส่วนร่วมกับ ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท	108

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
แผนภูมิการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522	57
แผนภูมิแสดงการบริหารโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.)	61

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย